

הריני מתכבד להגיש בזה את הדין וחשבון של בנק ישראל לשנת 2006, לפי סעיף 59 לחוק בנק ישראל, התשי"ד - 1954.¹

שנת 2006 הייתה שנה טובה מאוד לכלכלת ישראל: התוצר גדל בקצב מהיר - זו השנה השלישית ברציפות - ב-5.1 אחוזים, וגידולו הוביל גם השנה על ידי המגזר העסקי, שהתרחב ב-6.4 אחוזים. המשך השיפור בתמונה המקרו-כלכלית התבטא בתחומים רבים - ובהם ירידה באבטלה ל-7.7 אחוזים בסוף השנה, תוך עליית מספר המועסקים ושיעור ההשתתפות, גידול העודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים לכמעט חמישה אחוזי תוצר והתפתחויות חיוביות בשוקי ההון. ביצועיו הטובים של המשק בולטים על רקע מלחמת לבנון השנייה, שהתרחשה בקיץ.

צמיחת המשק נשענה על המשך הצמיחה האיתנה, בייחוד של ענפי הטכנולוגיה העילית, בעולם, ועל המשך היישום של אסטרטגיה כלכלית התומכת בצמיחה בת-קיימא בישראל. הממשלה המשיכה לשמור על משמעת פיסקלית, תוך הקטנה משמעותית של הגירעון והמשך היישום של התוכנית הרב-שנתית להפחתת מסים. מדיניות זו הביאה לירידה חדה של יחס החוב לתוצר, אך רמתו עדיין גבוהה מדי.

האינפלציה חרגה במחצית הראשונה של השנה מגבולו העליון של יעד יציבות המחירים, ובחודשי השנה האחרונים - מגבולו התחתון. זאת בעיקר עקב תוואי שער החליפין של השקל לעומת הדולר ומחירי האנרגיה, שפעלו לעליית האינפלציה בראשית השנה ולירידתה בהמשכה. המדיניות המוניטרית פעלה להחזרה הדרגתית של האינפלציה לתחום היעד באופן של 12 חודשים קדימה.

בשנים האחרונות גדל העוני בישראל על פי המדידה היחסית, אך על פי מדדים חלופיים, המבוססים על היכולת לרכוש סל מוצרים חיוניים, או סל קבוע, נסתמנה (לפי הנתונים האחרונים - נתוני 2005) ירידה בתחולת העוני, לאחר עלייתה בשלוש השנים הקודמות. לשינוי המגמה תרמו הצמיחה המתמשכת, אשר הביאה לשיפור התנאים בשוק העבודה לכלל העובדים, ובהם גם מעוטי ההשכלה, ששיעור התעסוקה בקרבם עלה.

היעד המרכזי של המדיניות הכלכלית לשנים הבאות הוא לבסס את התנאים לצמיחה בת-קיימא, שתגדיל את רווחת כלל הציבור ותאפשר גם טיפול בבעיות חברתיות. לשם כך חייבת המדיניות המקרו-כלכלית להמשיך בתוואי של ייצוב פיסקלי ולשמור על יציבות מחירים ויציבות פיננסית. במקביל עליה לשפר את התפקוד של מערכת החינוך ולחדש את תנופת הרפורמות המבניות שנועדו לשפר את מצב התשתיות ולהגביר את התחרות במשק. נוסף על אלה נדרשת מדיניות מתמשכת וממוקדת לצמצום העוני, עם דגש בהרחבת התעסוקה של אוכלוסיות שמעורבותן בשוק העבודה נמוכה.

כדי להשיג את יעדי המדיניות על הממשלה להתמיד במשמעת פיסקלית לאורך זמן, תוך שמירה על גירעון נמוך. מדיניות כזאת תאפשר להפחית את משקל החוב הציבורי בתוצר, וכך להקטין את הנטל הכבד של תשלומי הריבית בתקציב הממשלה, להגביר את עמידותו של המשק

¹ המאזן השנתי ודוח הרווח וההפסד יוגשו לכם במועד מאוחר יותר.

בפני זעזועים חיצוניים ולאפשר לממשלה בעתיד לנהל מדיניות אנטי-מחזורית. האתגר בניהול המדיניות הפיסקלית מתחדד לנוכח ההתפתחויות הביטחוניות ולנוכח הצורך לקדם את הטיפול בנושאים החברתיים, כולל החינוך.

כדי להגביר את האפקטיביות של המדיניות המוניטרית חשוב להשלים את חקיקתו של חוק חדש לבנק ישראל, בדומה למדינות שעדכנו בשנים האחרונות את החקיקה המסדירה את פעילות הבנקים המרכזיים שלהן. בחוק החדש יש לעגן את עצמאות הבנק המרכזי, להגדיר בבירור את מטרותיו ולקבוע מסגרות חדשות לקבלת החלטות ולבקרה ושקיפות ציבוריות. המטרה העיקרית בפעילות הבנק תהיה שמירה על יציבות מחירים בהתאם ליעד שקובעת הממשלה. זאת תוך תמיכה במטרות הכלכליות האחרות של הממשלה - בעיקר צמיחה ותעסוקה - כל עוד הדבר אינו פוגע ביציבות המחירים לאורך זמן. נוסף על כך יתמוך הבנק בפעילות הסדירה של המערכת הפיננסית. מוצע כי במסגרת החוק החדש יוקמו שני גופים - ועדה מוניטרית ומועצה מינהלית - שיכללו גם חברים בעלי כישורים הולמים מחוץ לבנק, תוך מניעת פוטנציאל לניגודי עניינים. הוועדה המוניטרית בראשות הנגיד תקבל החלטות בתחום המדיניות המוניטרית; המועצה המינהלית, שבה יהיה רוב לחברים החיצוניים, ואחד מהם יעמוד בראשה, תאשר את הנושאים המינהליים, כתוכנית העבודה של הבנק, תקציבו ושכר עובדיו. כל אחד משני הגופים יחויב בדיווח לציבור על החלטותיו, וזאת כדי ליצור, לצד עצמאות הבנק, מערכת של בקורות ואיזונים ציבוריים.

רצוי להמשיך ולהשלים את הרפורמות המבניות בתחומי התשתית, שיגבירו את התחרות בתחומים אלו, ויתמכו בגידול הפריץ במגזר העסקי ובצמיחה. גם המשך פיתוח התשתית הפיננסית והגברת התחרות בשוק ההון - בפרט ביחס למגזר משקי הבית - הוא תהליך מתבקש, שיתמוך בצמיחה.

אשר למדיניות החברתית - הקטנת העוני דורשת טיפול מתמשך, עם אופק ארוך טווח. הטיפול מחייב שוויון הזדמנויות בשוק העבודה, ולשם כך חשוב שהקצאת המקורות לשירותי חינוך והיעילות בהקצאתם תבטיח רמת חינוך נאותה לאוכלוסייה בכלל, ולאוכלוסיות החלשות בפרט. צמצום ממדי העוני והגדלת הניידות החברתית, גם בטווח הבינוני, מחייבים מכלול צעדים, במסגרת רב-שנתית, להקטנת העוני במגזרים המאופיינים בשיעורי עוני גבוהים במיוחד - האוכלוסיות החרדית והערבית. עם צעדי המדיניות הנדרשים להגדלת ההכנסה הפנויה מעבודה נמנים "מס הכנסה שלילי", שעל הפעלתו ההדרגתית החליטה הממשלה לאחרונה, ושיפור מערכי ההכשרה, השלמת ההשכלה וההשמה, שיגדיל את כושר ההשתכרות. כל אלה יפעלו לחיזוק התמריץ להשתלבות בעבודה של מי שמסוגלים לכך. כמו כן יש צורך בהתאמה של חלק מהקצבאות למי שאינם מסוגלים לעבוד ובשיפור המנגנונים לבדיקת הכשירות לעבודה.

סטנלי פישר

ס. נ. ישר

נגיד בנק ישראל